

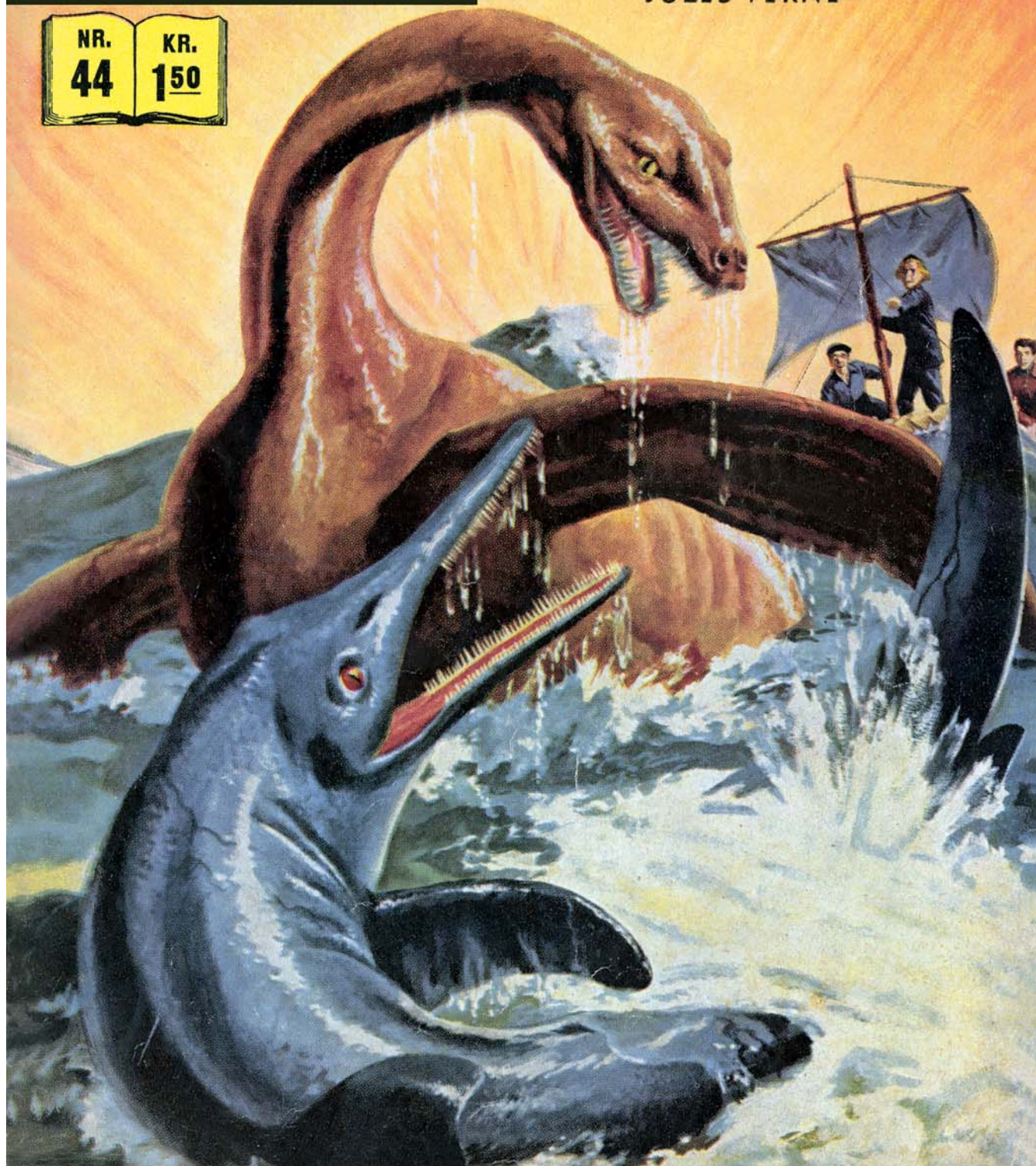
Illustrerede
KLASSIKERE

*De bedste fortællinger af
verdens største forfattere*

**REJSEN TIL
JORDENS
INDRE**

JULES VERNE

Der var ikke noget, som umiddelbart tydede på, at Jules Verne skulle blive den berømte skaber af geografiske og teknologiske eventyr. Han kom fra fødebyen Nantes til Paris i 1848 for at studere jura, men et heldigt sammentræf bragte ham sammen med forfatteren Alexandre Dumas. Denne fattede sympati for den vittige, rapkæftede unge mand og skaffede ham ind i teaterverdenen.

I flere år skrev Verne teaterstykker og librettoer til operetter samt en lang række digte. Kun i sjældne tilfælde forsøgte han sig med prosafortællinger.

Økonomisk krise i teateret og ægteskab med en ung enke med to små børn tvang ham til at se sig om efter andre indtægtskilder, så i en periode forsøgte han at skaffe sig en indtægt som børsrådgiver.

FANTASTISKE REJSER

At han ikke kun var en glad bohème og en elegant flaner men også lidenskabeligt interesseret i videnskab og teknik, var nærmest noget han holdt for sig selv. Inspireret af tidens dristige ekspeditioner med luftballoner skrev han imidlertid romanen *Fem uger i ballon* om en luftrejse tværs over Afrika. Lykken stod ham igen bi. Han gav manuskriptet til forlæggeren Pierre-Jules Hetzel, som udgav Honoré de Balzac, Emile Zola og Georg Sand. Hetzel så potentialet i den 35-årige mand, og opmuntrede ham til at fortsætte på samme galej. De fleste af Vernes romaner gik derefter først som føljetonen i Hetzels tidsskrift *Magasin d'éducation et de récréation*. Og det var Hetzel, som fandt på fællestitlen *Voyages extraordinaires* - "fantastiske rejser".

Vernes næste tema var en Nordpols ekspedition, *Voyages et aventures du capitaine Hatteras*. Romanen om Hatteras ingen fantastiske elemen-

Rejsen til det indre

af Nils Nordberg
bearbejdet til dansk af
Anders Hjorth-Jørgensen

Jules Verne

ter; til gengæld er den blevet rost for sin korrekte skildring af sejlads og arktiske farvande, hvilket viser, at Verne ikke blot for forløberen for vore dages science fiction, men også for den faktoorienterede spændingslitteratur. Men efter færdiggørelsen af første bind af *Hatteras*, lagde Verne den til side til fordel for et andet projekt, hvor han virkelig slap fantasien løs.

Han satte kurs mod selve jordens centrum.

JORDEN ER HUL

Jordskorpen er kun fra 5 til 70 km tyk. Indenfor denne hersker et inferno, en glødende verden, som selv ikke den mest rabiate dommedagsprofet kan forestille sig. Selve kernen har en radius på omkring 1200 km, et tryk på over tre millioner atmosfære, en temperatur på 5-6000 grader Celsius og antages hovedsageligt at bestå af nikkel og jern.

Jordens midtpunkt - 6500 km under

vore fodsåler - er mere utilgængeligt og mindre udforsket end solsystemets planeter og måner millioner af kilometer væk.

Jordens indre kerne blev faktisk ikke opdaget før i 1936. Der måtte en kvinde til, den danske forsker Inge Lehman (1888-1993).

Men for vore fjerne forfædre må det have forekommet som en logisk tanke, at jorden var hul - eller ihvertfald gennemboret af hulrum. Grækernes dødsrige Hades og jødernes Sheol lå under jorden. Vore forfædre kom til sortelvernes rige, når de drog "nord og ned". Og da forestillingerne om det kristne Helvede blev udviklet i århundrederne efter Jesu kortfæstelse, fik det sin naturlige plads samme sted. I Dantes *Divina Commedia* er Satan, den faldne engel, placeret i selve Jordens centrum, indefrosset til livet i is.

Mere videnskabeligt baserede forestillinger om Jordens indre hulrum dukkede op i slutningen af 1600-tallet. Filosoffen og videnskabsmanden Edmund Halley hævdede at Jorden bestod af en række koncentriske skaller med en kerne inderst.

Den tanke tog amerikaneren John Cleves Symmes Jr. til sig. I 1881 hævdede han, at Jorden bestod af en ydre og fire indre skaller med åbninger ved polerne. Han foreslog en ekspedition til Arktis for at søge efter Nordpol-hullet, men projektet blev stoppet af præsident Andres Jackson.

Marshall Gardner lancerede i 1913 forestillingen om en hul Jord med kun en skal, en sol i midten og land og hav fyldt med levende væsen på indersiden. Han tog oven i købet patent på modellen.

Forstillingen om, at Jorden er hul, er grundigt tilbagevist af videnskaben, men den lever sit eget liv blandt fantasten. En søgning på Google på

”hollow Earth” giver over 1,6 millioner hits og links til mange underlige forestillinger. Jordens indre er opholdssted for ”Israels ti tapre stammer” (jeg troede, det blot var den tiende, der manglede). UFO’er kommer derfra, og new age’ere modtager til stadighed budskaber fra vore højerestående venner dernede, hovedsagelig om krig og fred og den slags. Og hvad med dem, som fortsat tror på Helvede?

Niels Klim møder mange pudsige skikkelser på planeten Nazar.

NAZAR OG PELLUCIDAR

En af de ældste litterære fortællinger om en verden inde i Jorden er faktisk skrevet af en nordmand, som tilbragte det meste af sit liv i Danmark. I Ludvig Holbergs *Nicolai Klimii iter subterraneum* (1741, *Niels Klims underjordiske rejse*) falder en ung student ned gennem et hul i Bergenfjeldet Fløyen og lander på den indenjordske planet Nazar.

Dette er en af flere historier, hvor Jordens indre anvendes som skueplads for utopier og satire. Den berømte kvindebedærer Casanova

skrev *Ocosaméron*, et 5-bindsværk på 1800 sider om et søskendepar, som under Jorden opdager et utopisk samfund skabt af ”megamicrer”, en race af mangefarvede hermafroditiske dværge.

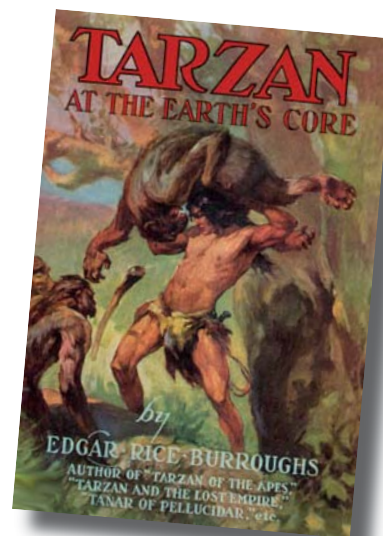
Science fiction- og fantasygenrerne har selvfølgelig skabt mange verdener i Jordens indre. Morlokkerne i H.G.Wells’ *Tidsmaskinen* er efterkommere af det 19. århundredes industriarbejderklasse og har tilpasset sig et liv i enorme, maskinfyldte grotter.

H.P.Lovecrafts Cthulhu-guder ligger og lurar i dybet. Fritz Leibers serie om sværdkæmperne Ffahrd og Grey Mouse foregår i Newhon, en konkav verden. Men mest kendt er Edgar Rice Burroughs’ seks bind saga om Pellucidar, en primitiv verden på indersiden af jordskorpen, befolket af dyr og menneskeagtige skabninger fra Jordens fortid, og en art af intelligente, telepatiske reptiler kaldet ”maharer”. I *Tarzan at the Earth’s Core* (1930, *Tarzan finder en ny verden*) tager Burroughs sin mest kendte figur med til Pellucidar gennem en åbning i Nordpolen.

Burroughs har uden tvivl ladet sig inspirere af Marshall Gardner i udformningen af Pellucidar. Den første bog i serien, *At the Earth’s Core*, udkom i 1914, året efter at Gardner lancerede sine teorier. Men selv tanken om at henlægge eventyr til Jordens indre, var sikkert inspireret af Jules Verne.

EN FLÅDE PÅ LAVE

Selv fandt Verne inspiration hos en anden forfatter, som han satte højt, amerikaneren Edgar Allan Poe - og specielt i dennes eneste roman, *The Narrative of Arthur Gordon Pym* (1838). Den handler om en ekspedition til Antarktis og ender med, at Pym’s skib sejler mod en kæm-

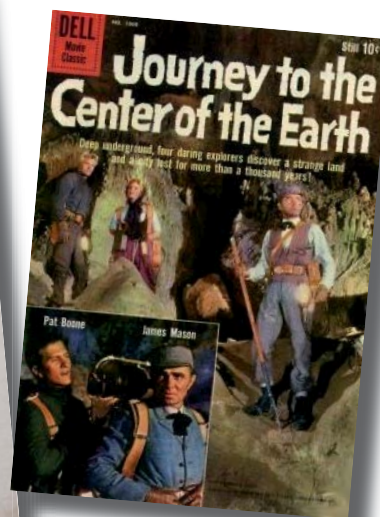
pemæssigt afgrund, hvor vandmasserne styrter ned.

Poe fik formodentlig selv ideen ved at læse om pol-fareren Reynolds, som også var tilhænger af teorien om en hul jordklode.

Kodebudskabet, som den opdagesrejsende Saknussem har efterladt sig i Rejsen til Jordens indre er inspireret af Poes novelle *Guldbillen*. Og Verne skrev senere en fortsættelse til *The Narrative of Arthur Gordon Pym*, som han gav titlen *Le Sphinx des Glaces*.

Vernes jordklode er ikke hul i Symmes’ og Burroughs forstand. Snarere er den gennemhullet af grotter. En af dem så stor, at den rummer et helt hav. Det er en umiddelbart mere sandsynlig model end den i Pellucidar-bøgerne. Men selv Verne med rette er berømt for sin omhu for at få alle detaljer så korrekte som muligt, tager han sig en del friheder i *Rejsen til Jordens indre*. Selv på hans tid var det kendt, at Jorden bliver varmere jo længere ned, man kommer, hvilket Verne ignorerer. Ligeledes overser han trykforøgelsen.

Han strækker sandsynligheden langt, når han lader sine opdagesrejsende sejle på en flåde helt ind til jordens kerne for så igen at pres-

Hæfte med tegneserieversion af 1959-filmatiseringen

ses op på en søjle af flydende lava, blive kastet ud af vulkanen Strombolis krater - og overleve. Men det er gjort med en sådan bravour og fandenivoldsk ésprit, at vi lader os rive med. Kun én gang siden overdriver han lige så meget: i *Hector Servadac* (*Fanget af en komet, Illustrerede Klassikere* nr. 87) river en komet et stykke af Nordafrika med sig og sender en gruppe mennesker helt ud til Saturn.

HURRA FOR OPDAGELSESTREJSENDE

Det er nok rigtigt, som Hanna Innsedt siger i artiklen om *En verdensomsejling under havet* (Bog 5 side 172), at Verne havde en mørkere opfattelse af teknologi og fremtid, end man normalt tror. Men de tidlige bøger som *Rejsen til Jordens indre* er der først og fremmest tale om en hyldet til den rene og skære, hurraråbende, hatteviftende opdagerglæde. Verne gjorde fremskridtets repræsentanter, videnskabsmanden, forskeren, ingeniøren til helte. Han demonstrerede sig verdensborgerskab ved at høre

Hatteras til englænder og professor Lidenbrock og hans nevø Axel i *Rejsen til Jordens indre* til tyskere.

Verne regnes gerne som en overfladisk forfatter, hvilket bl.a. skyldes, at romanerne udenfor hans hjemland stort set kun er kendt som børnebøger og udgives i forkortede udgaver. Men *Rejsen til Jordens indre* har også en dybere mening: den er en udviklingsroman, hvor Axel må kæmpe med sig selv, sin egen svagheit og styrke og kommer tilbage som en mand, parat til at gifte sig med sin elskede Gräuben.

SUCCESS

Rejsen til Jordens indre blev en stormende succes, da den udkom i 1864. Senere er den filmatiseret flere gange til biograf og tv. Mindst tre af versionerne er tegnefilm, og de fleste tager sig ganske store friheder overfor handlingen.

Biograversionen fra 1959 er stadig den, der holder sig bedst. De underjordiske dinosaurer er godt nok små øgler, som mindre overbevisende er blæst op til kæmpe størrelse, men

filmen har James Mason, Disneys fremragende kaptajn Nemo, som professoren. Og Pat Boone og Arlene Dahl (som Carla Goetaburg(!)) gør heller ikke historien ringere.

En temmelig fri, tre timer lang tv-serie fra 1999 med bl.a. Treat Williams og Bryan Brown, er ganske underholdende, men - som man plejer at sige - bogen er bedre.

Det var måske ikke tilfældigt, at Verne efter at have søgt så langt ned, som man kan komme, satte kursen den præcis modsatte vej - opad mod Månen. Men det er en ganske anden historie, som blev fortalt i Bog 1!

Nils Nordberg er forfatter, dramatiker, redaktør, instruktør, producent, cand.mag. i sprog, litteratur og folkemindevidenskab, oversætter, anmelder og entusiast og Norges største kender af kriminallitteratur. Han har været ansat i NRK-Radioteateret siden 1973.

Den franske originaltekst til Jules Vernes *Voyage au Centre de la Terre* kan downloades fra og læses på webadressen <http://www.gutenberg.org/etext/4791>

I USA blev A Journey to the Center of the Earth trykt i 8 oplag. Forsiden blev malet af uanvgiven kunstner. Ligeledes er det ikke oplyst, hvem der stod for manuskriptet, men arbejdet på tegneserien blev udført af Norman Nodel. Hæftet forblev uforandret alle 8 oplag.

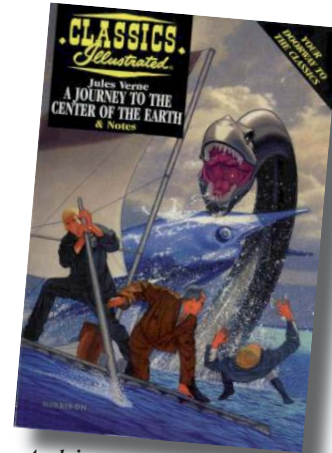
Norman Nodel

- se biografi bog 5 side 11.

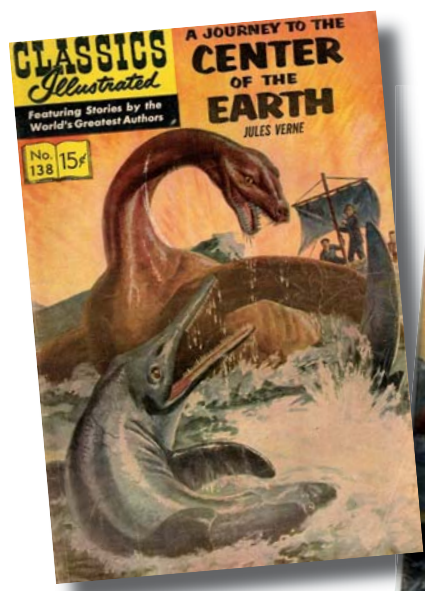
Udgivet første gang
i USA som
Classic Illustrated #138
i maj 1957.
Udgivet på dansk som
Illustrerede Klassikere nr. 44
i to oplag - det første i 1957.
Genudgivet i USA af Acclaim
Books i juli 1997 som
undervisningsudgave med ny
forside af Lou Harrison.

Manus:
Ukendt

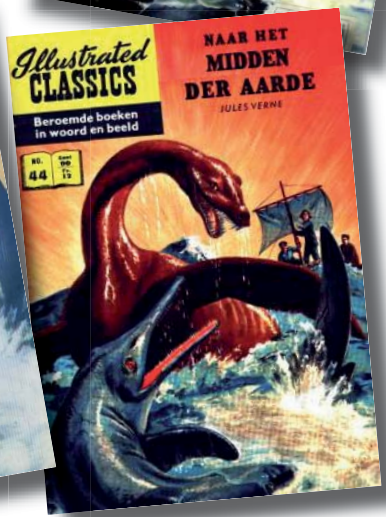
Tegninger:
Norman Nodel

Acclaim-udgaven fra 1997

Classics Illustrated blev oversat til en lang række europæiske sprog. Herover ses den oprindelige amerikanske udgave fulgt af en fransk fra 1957, en tysk fra 2001 samt en hollandsk og en græsk udgave. Den norske udgave herunder er udgivet samtidig med den danske i 1957.

Édouard Riou

Flere af Jules Vernes førsteudgaver blev illustreret af Édouard Riou. *Voyage au centre de la terre* var ingen undtagelse. Her er vist fire af roma-

nens 59 illustrationer. Bemærk illustrationen med Vor Frelsers Kirke i

København på hvis tårn, Axel skal vænnes af med sin højdeskræk. Riou har spejlvendt trappespiralen. I virkeligheden går den højre om spiret.

